

Terapötik İttifak Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması: Psikolojik Danışman Formu

Mehmet Kandemir¹ *, Tahsin İlhan²

¹Kırıkkale Üniversitesi

²Gaziosmanpaşa Üniversitesi

*Sorumlu yazar: mkandemir61@gmail.com

Özet

Amaç

Psikolojik yardım mesleğinde, psikolojik danışman ve danışan arasındaki ilişkinin özelliği ve niteliği araştırmacılar ve kuramcıların her dönemde ilgisini çekmiştir. Terapötik bir ilişkinin parçası olarak bilinen terapötik ittifak danışan ve psikolojik danışman arasında, gelişime ilişkin amaçlar ve bu amaçlara ulaşmak için yerine getirilmesi gereken görevler konusunda anlayışın olması olarak değerlendirilmektedir. Terapötik süreçte, psikolojik danışmanların danışanlarıyla geliştirdikleri terapötik ittifak düzeyinin, danışanın iyi oluşunda pozitif yönde anlamlı etkilerinin olduğu bilinmektedir. Fakat, psikolojik danışmanların danışanlarıyla geliştirdikleri ittifakı belirleyen ölçme araçlarının sınırlı olduğu alanyazında görülmektedir. Buna göre, araştırmamızın amacı psikolojik yardım hizmeti sunan uzmanların terapötik ittifak becerisini ölçmeye yönelik bir ölçüm aracı oluşturmaktır. Bu bağlamda geliştirilen Psikolojik Danışmanlar için "terapötik İttifak Ölçeği"nin, terapötik ittifak kavramının ve etkisinin daha iyi anlaşılmasına önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışması amaçlı örneklem yöntemiyle toplanmıştır. Bu yöntem kapsamında, En az 1 alanda çalışan ve haftada en 1 psikolojik danışma hizmeti yürüten, 224 kişiye ulaşılmıştır. Ulaşılan bu kişilerin 118'ü kadın ve 106'ü erkek olup, ortalama yaşları 29,79'dur. Aynı zamanda çalışma grubunun eslekteki çalışma yılı ortalamasının 7.01'dir. Bu grubun haftalık psikolojik danışma ortalaması 5.94 olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun katılanların 192'si psikolojik danışma ve rehberlik alanından mezun iken, 12'si psikoloji ve 8'i ise eğitimde psikolojik hizmetleri alanlarından mezundur. Bu yönergeyle birlikte ilgili form uzmanlara yönlendirilmiştir. Uzmanlardan gelen değerlendirmeler bağlamında, 1 madde ölçekten çıkartılmış ve 16 maddede değişikliğe gidilmiştir. Daha sonra, 41 maddelik ölçeğin yapı geçerliliği ve yapıların güvenirliliği belirlemek için araştırma grubundan veri olma sürecine geçilmiştir.

Bulgular

Araştırmada, verilerin analize hazırlanması, sayıtların yapılmasından sonra, açımlayıcı faktör analizine geçilmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen Kaise-Meyer-Olkin (KMO) = .90 ve Barlett Testi sonucu $\chi^2=1343.61$ ($p < .00$) olarak bulunmuştur. Daha sonra, verilere faktör analizi yapıldı. Bu işlemin arkasından yapılan analiz sonucunda, ölçeğin kaç faktörlü olabileceğine ilişkin öz değerler inceleme sonunda, 1'in üstünde üç yapının yani faktörün olduğu bulunmuştur. Elde edilen faktörlerden birinci faktör 7.28, ikinci faktör 1.81 ve üçüncü

faktör 1.31 öz değer aldıkları bulunmuştur. Daha sonra, dik döndürme (varimax) tekniği ile açımlayıcı (exploratory) faktör analizi yapılmış ve analiz sonucunda, ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Terapötik ittifak ölçeğinin, yapı geçerliğine ilişkin, yapılan faktör analizinde, üç faktör boyutunu ölçebilecek özellikte faktör yükü .50 ile .85 arasında değiştiği; faktör yükleri incelendiğinde, maddelerin faktör yüklerinde ağırlıklı olarak kuramsal anlamda beklenen faktörde yük değeri aldığı görülmektedir. Elde edilen boyutlar incelendiğinde ise, birinci faktörün varyansın %36.39'unu; ikinci faktörün varyansın % 9.02'sini, üçüncü faktörün %6.55'ini ve toplamda ise varyansın % 51.98' ini açıkladığı ortaya çıkmıştır. Bu uygulamadan sonra belirlenen faktörler, literatür ve faktör yapıları dikkate alınarak isimlendirilmiştir. Faktörler sırasıyla; “görev ve sorumluluk ittifakı ” “amaç ittifakı” ve “duygusal bağ ittifakı” olarak isimlendirilmiştir. Güvenirlilik için, Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayılarına bakılmış, sonuçta birinci faktör için .86, ikinci faktör için .87 ve üçüncü faktör için .68 olarak katsayılar bulunmuştur. Terapötik ittifak ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi ile belirlenen 3 gizil değişken (amaç, sorumluluk ve duygusal bağ) ve 20 gözlenen değişkenden (Tiö1,Tiö2.....Tiö20) oluşan model için birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. İlk olarak modelde orijinal yapı doğrulayıcı faktör analizine tabi tutularak uyum istatistikleri ve modifikasyon indeksleri incelenmiştir. İlk analiz sonucunda değerler, Ki-Kare/Serbestlik Derecesi (563,114/ 167), 3.72; RMSEA değerleri .08 olduğu görülmektedir. Ki-Kare ve RMSEA değerlerinin .08'ten küçük olduğu analiz sonucunda ortaya çıkmıştır. Test edilen modele ilişkin elde edilen uyum katsayıları incelendiğinde, CFI, .91, IFI, .90; NFI,.89; TLI, .91 ve RFI, .88 olduğu görülmektedir. CFI, IFI, NFI, TLI gibi uyum değerlerinin .90 ve .90 yakın olduğu görülmektedir. Analiz sonrasında değerler, Ki-Kare/Serbestlik Derecesi (581,199/ 167), 3.48; RMSEA değerleri .07 olduğu görülmektedir. Test edilen modele ilişkin elde edilen uyum katsayıları incelendiğinde, CFI, .93, IFI, .93; NFI,.91; TLI, .92 ve RFI, .88 olduğu belirlenmiştir.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda, psikolojik danışmanların terapötik ittifak becerisini toplamda ve üç boyutta ölçebilecek bir ölçüm aracı geliştirilmiştir. Analiz sonunda ortaya çıkan yapının Bordin (1979)'in ittifak kuramıyla uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda, analizde çıkan sonucun, Andrusyna, Tang, DeRubeis ve Luborsky (2001) tarafından geliştirilen terapötik ittifak ölçeğinde belirtilen boyutlarla da uyumlu sonuçlar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terapötik İttifak, Psikolojik Danışman, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Açımlayıcı Faktör Analizi